

ЗООНОЗЫН
ӨВЧИН СУДАЛЛЫН ҮНДЭСНИЙ ТӨВ

2022 оны ЭХНИЙ ХАГАС ЖИЛИЙН эргэн мэдээлэл

2022/2

/Үйл ажиллагааны үндсэн мэдээлэл/

Улаанбаатар хот

2022 - 7 сарын 25

ЗООНОЗЫН ӨВЧИН

Монгол улсад 2022 оны эхний хагас жилийн байдлаар зоонозын хүний өвчлөлийн сэжигтэй тохиолдлын 566 дуудлага бүртгэгдэж өмнөх оны мөн үеэс 58.1% өссөн байна. Нийт хүлээн авсан дуудлагаас хачгаар дамжих халдвар 90.1 хувь нь хачгаар дамжих халдвар, 0,17% нь хүний боом, ям, 6,8% нь галзуу, 1% нь бэтэг, 0.8 хувийг листериоз, 0,35 % нь бруцеллэзын тус тус эзэлж байна.

Нийт бүртгэгдсэн дуудлагыг сараар нь ангилан үзэхэд хачгаар дамжих халдваруудын 90% хувь нь 4,5,6 сард бүртгэгдсэн байна. Мөн мэрэгчийн дуудлага өмнөх оноос 72 хувиар өссөн байна. Хүснэгт 1.

Хүснэгт 1 2022 онд хүлээн авсан зоонозын өвчний дуудлага /сараар/

Зоонозын халдварт өвчин нэрээр	1	2	3	4	5	6	Нийт
Тарваган тахал	0	0	0	0	0	0	0
Хүний боом өвчин	0	0	0	0	0	1	1
Хүний галзуу өвчин	7	6	5	13	4	4	39
Хачигт энцефалит	1	0	0	9	10	11	31
Хачигт боррелиоз	1	0	0	3	19	5	28
Хачигт риккетсиоз	2	0	4	127	234	84	451
Хачигт халдвар	4	0	4	139	263	100	510
Листериоз	0	0	0	5	0	0	5
Бруцеллэз	0	0	0	1	1	0	2
Ям	0	0	1	0	0	0	1
Бэтэг	1	0	4	0	1	0	6
Нийт бүртгэгдсэн өвчлөл	12	6	14	160	269	105	566
Амьтаны дуудлага	37	23	20	11	2	6	99

2021-2022 ОНЫ ЭХНИЙ ХАГАС ЖИЛД БҮРТГЭГДСЭН ЗООНОЗЫН ХАЛДВАРТ ӨВЧИН

2022 оны эхний хагас жилийн байдлаар 566 хүлээн авсанаас 15,3% онош батлагдсан үүнд хүний боом өвчин, галзуу, хачигт энцефалит тус бүр 1, хачигт боррелиоз 5, хачигт риккетсиоз 82 тус тус бүртгэгдсэн байна. Хүснэгт 1,2Энэ хугацаанд нас баралт бүртгэгдээгүй байна. Хүснэгт №3

Хүснэгт №2 Зоонозын өвчин 2021-2022 он

Зоонозын халдварт өвчин /ӨОУА/ 10 нэршлээр	Өвчлөл бодит тоогоор		10000 хүн амд		Нас баралт
	2021	2022	2021	2022	2022
Холер /A00/	0	0	0	0	0
Тарваган тахал A20/	0	0	0	0	0
Хүний боом өвчин /A22/	0	1	0	0	0
Хачигт боррелиоз /A69/	0	5	0	0	0
Хачигт риккетсиоз /A77/	53	82	0,2	0,2	0
Галзуу /A82/	0	1	0	0	0
Хачигт энцефалит /A84/	2	1	0	0	0
Хумхаа /B50/	0	0	0	0	0
Денги /A90/	0	0	0	0	0
Бэтэг	0	0	0	0	0
COVID-19	113670	246702	338,6	723,5	132

Хүснэгт №3 2022 оны Зоонозын халдварт өвчний нас баралт

/бодит тоогоор, сараар /

	Өвчлөл	Нас баралт						Нийт
		1 сар	2 сар	3 сар	4 сар	5 сар	6 сар	
Нас баралт	Тарваган тахал	0	0	0	0	0	0	0
	Боом	0	0	0	0	0	0	0
	Галзуу	0	0	0	0	0	0	0
	Хачигт боррелиоз	0	0	0	0	0	0	0
	Хачигт энцефалит	0	0	0	0	0	0	0
	Хачигт риккетсиоз	0	0	0	0	0	0	0
	Хачигт халдвар	0	0	0	0	0	0	0
	Хумхаа	0	0	0	0	0	0	0
	Денги	0	0	0	0	0	0	0

Хүснэгт №4 Тарваган тахал өвчний хүний өвчлөл,нас баралтын түвшин

/2021-2022/

	Аймаг	А 20 Тарваган тахал /Plague				Нас баралт
		Өвчлөл		10,000 хүн амд		
		2021	2022	2021	2022	
1	Архангай	0	0	0	0	0
2	Баян-өлгий	0	0	0	0	0
3	Баянхонгор	0	0	0	0	0
4	Булган	0	0	0	0	0
5	Говь-Алтай	0	0	0	0	0
6	Говь-сүмбэр	0	0	0	0	0
7	Дархан-уул	0	0	0	0	0
8	Дорноговь	0	0	0	0	0
9	Дорнод	0	0	0	0	0
10	Дундговь	0	0	0	0	0
11	Завхан	0	0	0	0	0
12	Орхон	0	0	0	0	0
13	Өвөрхангай	0	0	0	0	0
14	Өмнөговь	0	0	0	0	0
15	Сүхбаатар	0	0	0	0	0
16	Сэлэнгэ	0	0	0	0	0
17	Төв	0	0	0	0	0
18	Увс	0	0	0	0	0
19	Ховд	0	0	0	0	0
20	Хөвсгөл	0	0	0	0	0
21	Хэнтий	0	0	0	0	0
Аймгийн дүн		0	0	0	0	0
22	Улаанбаатар	0	0	0	0	0
Улсын дүн		0	0	0	0	0

Хүснэгт №5 Боомын хүний өвчлөл, нас баралтын түвшин

/2021-2022/

	Аймаг	А 22 Боом өвчин /Anthrax				Нас баралт
		Өвчлөл		10,000 хүн амд		
		2020	2021	2020	2021	
1	Архангай	0	0	0	0	0
2	Баян-өлгий	0	0	0	0	0
3	Баянхонгор	0	0	0	0	0
4	Булган	0	0	0	0	0
5	Говь-Алтай	0	0	0	0	0
6	Говь-сүмбэр	0	0	0	0	0
7	Дархан-уул	0	0	0	0	0
8	Дорноговь	0	0	0	0	0
9	Дорнод	0	0	0	0	0
10	Дундговь	0	0	0	0	0
11	Завхан	0	0	0	0	0
12	Орхон	0	0	0	0	0
13	Өвөрхангай	0	0	0	0	0
14	Өмнөговь	0	0	0	0	0
15	Сүхбаатар	0	0	0	0	0
16	Сэлэнгэ	0	0	0	0	0
17	Төв	0	0	0	0	0
18	Увс	0	1	0	0	0
19	Ховд	0	0	0	0	0
20	Хөвсгөл	0	0	0	0	0
21	Хэнтий	0	0	0	0	0
Аймгийн дүн		0	1	0	0	0
22	Улаанбаатар	0	0	0	0	0
Улсын дүн		0	1	0	0	0

Хүснэгт №6 Хачигт боррелиоз өвчний хүний өвчлөл, нас баралтын түвшин

/2021-2022/

	Аймаг	А 77 Хачигт рикетсиоз /Tisk-borne ricettsioses Өвчлөл/бодит тоо/				Нас баралт
				10,000 хүн амд ноогдох тоо		
		2021	2022	2021	2022	
1	Архангай	0	0	0	0	0
2	Баян-өлгий	0	0	0	0	0
3	Баянхонгор	0	0	0	0	0
4	Булган	0	0	0	0	0
5	Говь-Алтай	0	0	0	0	0
6	Говь-сүмбэр	0	0	0	0	0
7	Дархан-уул	0	0	0	0	0
8	Дорноговь	0	0	0	0	0
9	Дорнод	0	0	0	0	0
10	Дундговь	0	0	0	0	0
11	Завхан	0	0	0	0	0
12	Орхон	0	0	0	0	0
13	Өвөрхангай	0	0	0	0	0
14	Өмнөговь	0	0	0	0	0
15	Сүхбаатар	0	0	0	0	0
16	Сэлэнгэ	0	1	0	0	0
17	Төв	0	0	0	0	0
18	Увс	0	0	0	0	0
19	Ховд	0	1	0	0	0
20	Хөвсгөл	0	0	0	0	0
21	Хэнтий	0	0	0	0	0
Аймгийн дүн		0	2	0	0	0
22	Улаанбаатар	0	3	0	0	0
Улсын дүн		0	5	0	0	0

Хүснэгт №7 Хачигт энцефалит өвчний хүний өвчлөл, нас баралтын түвшин

/2021-2022/

	Аймаг	А 84 Хачигаар дамжих вируст энцефалит /Tick-born encephalitis				Нас баралт
		Өвчлөл		10,000 хүн амд		
		2021	2022	2021	2022	
1	Архангай	0	0	0	0	0
2	Баян-өлгий	0	0	0	0	0
3	Баянхонгор	0	0	0	0	0
4	Булган	0	0	0	0	0
5	Говь-Алтай	0	0	0	0	0
6	Говь-сүмбэр	0	0	0	0	0
7	Дархан-уул	0	0	0	0	0
8	Дорноговь	0	0	0	0	0
9	Дорнод	0	0	0	0	0
10	Дундговь	0	0	0	0	0
11	Завхан	0	0	0	0	0
12	Орхон	0	0	0	0	0
13	Өвөрхангай	0	0	0	0	0
14	Өмнөговь	0	0	0	0	0
15	Сүхбаатар	0	0	0	0	0
16	Сэлэнгэ	1	0	0	0	0
17	Төв	0	0	0	0	0
18	Увс	0	0	0	0	0
19	Ховд	0	0	0	0	0
20	Хөвсгөл	0	0	0	0	0
21	Хэнтий	0	0	0	0	0
Аймгийн дүн		1	0	0	0	0
22	Улаанбаатар	1	1	0	0	0
Улсын дүн		2	1	0	0	0

Хүснэгт №8 Хачигт риккетсиоз өвчний хүний өвчлөл, нас баралтын түвшин

/2021-2022/

	Аймаг	A69.2 Спирохетээр сэдээгдсэн бусад халдвар /Lime diseases/				Нас баралт
		Өвчлөл		10,000 хүн амд		
		2021	2022	2021	2022	
1	Архангай	4	8	0	0	0
2	Баян-өлгий	6	2	0	0	0
3	Баянхонгор	0	1	0	0	0
4	Булган	2	1	0	0	0
5	Говь-Алтай	16	10	0	0	0
6	Говь-сүмбэр	1	0	0	0	0
7	Дархан-уул	2	0	0	0	0
8	Дорноговь	0	1	0	0	0
9	Дорнод	9	11	0	0	0
10	Дундговь	0	0	0	0	0
11	Завхан	0	3	0	0	0
12	Орхон	1	0	0	0	0
13	Өвөрхангай	2	6	0	0	0
14	Өмнөговь	0	2	0	0	0
15	Сүхбаатар	0	0	0	0	0
16	Сэлэнгэ	0	2	0	0	0
17	Төв	0	2	0	0	0
18	Увс	2	1	0	0	0
19	Ховд	0	9	0	0	0
20	Хөвсгөл	1	13	0	0	0
21	Хэнтий	0	0	0	0	0
Аймгийн дүн		46	72	0	0	0
22	Улаанбаатар	7	10	0	0	0
Улсын дүн		53	82	0	0	0

Хүснэгт №9 Галзуу өвчний өвчлөл, нас баралт /10,000/

/2021-2022/

	Аймаг	Галзуу				Нас баралт
		Өвчлөл		10,000 хүн амд		
		2021	2022	2021	2022	
1	Архангай	0	0	0	0	0
2	Баян-өлгий	0	0	0	0	0
3	Баянхонгор	0	0	0	0	0
4	Булган	0	0	0	0	0
5	Говь-Алтай	0	0	0	0	0
6	Говь-сүмбэр	0	0	0	0	0
7	Дархан-уул	0	0	0	0	0
8	Дорноговь	0	0	0	0	0
9	Дорнод	0	0	0	0	0
10	Дундговь	0	0	0	0	0
11	Завхан	0	0	0	0	0
12	Орхон	0	0	0	0	0
13	Өвөрхангай	0	0	0	0	0
14	Өмнөговь	0	0	0	0	0
15	Сүхбаатар	0	0	0	0	0
16	Сэлэнгэ	0	0	0	0	0
17	Төв	0	0	0	0	0
18	Увс	0	0	0	0	0
19	Ховд	0	0	0	0	0
20	Хөвсгөл	0	0	0	0	0
21	Хэнтий	0	0	0	0	0
Аймгийн дүн		0	0	0	0	0
22	Улаанбаатар	0	0	0	0	0
Улсын дүн		0	0	0	0	0

Хүснэгт №10 Холер өвчний өвчлөл нас баралтын түвшин

/2021-2022/

	Аймаг	A00 Холер /Cholerae/				Нас баралт
		Өвчлөл		10,000 хүн амд		
		2021	2022	2021	2022	
1	Архангай	0	0	0	0	0
2	Баян-өлгий	0	0	0	0	0
3	Баянхонгор	0	0	0	0	0
4	Булган	0	0	0	0	0
5	Говь-Алтай	0	0	0	0	0
6	Говь-сүмбэр	0	0	0	0	0
7	Дархан-уул	0	0	0	0	0
8	Дорноговь	0	0	0	0	0
9	Дорнод	0	0	0	0	0
10	Дундговь	0	0	0	0	0
11	Завхан	0	0	0	0	0
12	Орхон	0	0	0	0	0
13	Өвөрхангай	0	0	0	0	0
14	Өмнөговь	0	0	0	0	0
15	Сүхбаатар	0	0	0	0	0
16	Сэлэнгэ	0	0	0	0	0
17	Төв	0	0	0	0	0
18	Увс	0	0	0	0	0
19	Ховд	0	0	0	0	0
20	Хөвсгөл	0	0	0	0	0
21	Хэнтий	0	0	0	0	0
Аймгийн дүн		0	0	0	0	0
22	Улаанбаатар	0	0	0	0	0
Улсын дүн		0	0	0	0	0

Хүснэгт 11. 2022 оны ЛАБОРАТОРИЙН ШИНЖИЛГЭЭ

№		Нийт шинжилсэн сорьцын тоо	Бичил харах	Ийлдэс судлал	Генетик	Өсгөвөр	Эерэг сорьц
1	Холер	9	9	0	0	0	0
2	Ковид	17568	0	0	2883	0	2883
3	Тарваган тахал	634	260	0	0	0	0
4	Хулгана тахал	2488	0	0	2488	0	0
5	Боом	44	44	0	1	2	0
6	Бруцеллөз	2	0	2	0	0	0
7	Ям	4	4	0	1	0	1
8	Листериоз	18	18	0	0	0	0
9	Бартонелла	2488	0	0	2488	0	209
10	Хачигт борреллтоз	1138	0	231	907	0	16
11	Хачигт риккетсиоз	3253	0	734	2513	0	1695
12	Ку халуурал	1620	0	31	1589	0	0
13	Анаплазмоз	308	0	83	225	0	9
14	Эрлихиоз	274	0	51	223	0	0
15	Галзуу	1	0	1	0	0	0
16	Хачигт энцефалит	1091	0	51	900	0	12
17	Бэтэг	10	10	0	0	6	0

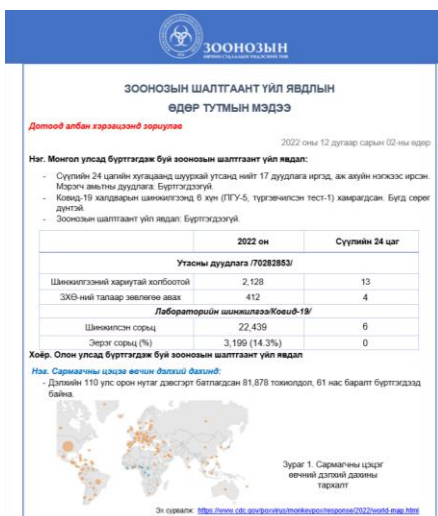
2022 оны ТАНДАЛТ СУДАЛГАА

ТОХИОЛДОЛД СУУРИЛСАН ТАНДАЛТ, ЭРГЭН МЭДЭЭЛЭЛ:

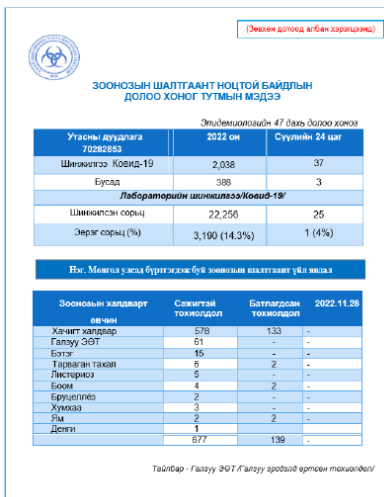
Зоонозын халдварт өвчний үйл явдалд суурилсан тандалтын мэдээг аймаг, нийслэлийн ЭМГ, ЗӨСТ-үүдээс долоо хоног бүрийн Пүрэв гарагт eor@nczd.gov.mn цахим хуудсаар мэдээлэх маягтын дагуу хүлээн авч долоо хоног бүрийн Даваа гараг бүр нийт 21 удаа мэдээ бэлтгэж ЗӨСТ, ЭМГ, ОБГ, БОЭТ, ОБХ, дүүргүүдийн ЭМН зэрэг байгууллагуудад, үндэсний түвшинд ДЭМБ, ЭМЯ, МХЕГ, ХӨСҮТ, ОБЕГ, МЭҮГ, УМЭАЦТЛ, НЭМХ зэрэг 24 гаруй байгууллагын цахим хаягаар хүргүүлсэн.

ҮЙЛ ЯВДАЛД СУУРИЛСАН ТАНДАЛТ:

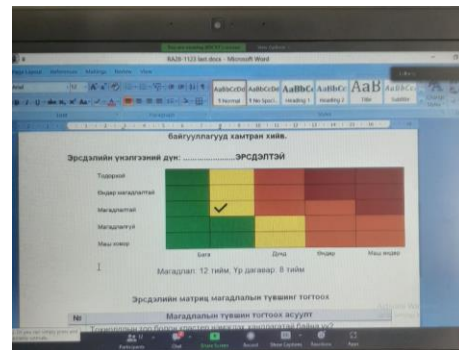
ШУН-ийн өдөр тутмын мэдээг өдөр бүр Үндэсний болон Олон Улсын хэвлэл мэдээллийн хэрэгслэл болон ДЭМБ, ДАЭМБ, ДХХААБ, ЭМЯ-ОНХТШУХ, ОБЕГ 7 аймгуудын ЗӨСТ-үүдээс ирүүлсэн мэдээллийг эх сурвалжаас цуглуулан бэлтгэн, орчуулж тусгай маягтын дагуу ЭМЯ болон хамтран ажиллагч бусад байгууллагуудад ШУН-ийн өдөр тутмын мэдээг 80 орчим албан тушаалтанд өдөр тутмын шинэчлэгдсэн мэдээ цахимаар хүргүүлсэн. Өдөр тутам ЭМЯ-аас өдөр тутмын мэдээ, НЭМҮТ-өөс долоо хоногийн мэдээ, ГЁГ-аас мэдээ солилцон ажиллаж байна.

Зураг 1. Өдөр тутмын мэдээлэл 236 удаа

Зураг 1. Долоо хоног тутмын мэдээ 21 удаа

Зураг 3. Коронавируст халдварын салбар хоорондын эрсдэлийн үнэлгээнд нийт 29 удаа

ШУН-ИЙН МЭДЭЭ СОЛИЛЦОХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА:

ХОЛЕРЫН ХЯНАЛТЫН ШИНЖИЛГЭЭ

2022 онд холерийн хяналтын шинжилгээний ажлын хүрээнд холер өвчний лабораторид суурилсан хяналт, тандалт хийх чиглэлээр хамтран ажиллах санал боловсруулж, НМХГ-т 26/04 тоотой хүргүүлэн 02-03/67 тоот хариуг хүлээн авч НМХГ-тай хамтран ажиллах төлөвлөгөө гарган батлуулж хэрэгжүүллээ.

3.3 БООМЫН ХЯНАЛТЫН ШИНЖИЛГЭЭ

Батлагдсан төлөвлөгөө, хуваарийн дагуу 5 удаагийн боомын хяналтын шинжилгээг мах, махан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэдэг 4 ХХК, махан бүтээгдэхүүн худалдаалдаг хүнсний зах, худалдааны төв 4, түүхий эдийн 1 зах нийт 9 газраас арчдас 79, арьс шир 4, хөрс шороо 21 нийт 104 сорьц цуглуулж лабораторит нян харах, нян судлалын аргаар шинжилгээ хийхэд сөрөг дүнтэй боомын үүсгэгч илрээгүй. Дүнг албан тоотой эргэн мэдээллээ.

БАЙГАЛИЙН ГОЛОМТЫН ХЯНАЛТ, ХҮН АМЫН ДУНДАХ ТАНДАЛТ СУДАЛГАА

4.3 Дорноговь, Говьсүмбэр аймгийн Сүмбэр, Баян, Мандах, Манлай, Зүүнбаян сумдын зэрлэг шувуудын дундах тандалт судалгаа :

2 аймгийн 5 сумын (Сүмбэр, Баян, Мандах, Манлай, Зүүнбаян) 6 нууранд тандалт судалгааг гүйцэтгэж 55 зүйлийн 1016 шувуу тоолж бүртгэсэн. Тандалтын явцад сэжигтэй болон үхсэн шувууд таараагүй. 2 аймгийн ЗӨСТ-ийн 3 биологич, 2 лаборантад шувууг зөв таньж тодорхойлох, 2021 онд шинэчлэн батлагдсан шувууны тандалтын заавар танилцуулав. Тандалтын явцад 20 сорьц цуглуулан бүх дээжинд түргэвчилсэн тестээр лабораторын эмчийн хамт шинжилгээ хийж үзэхэд бүх дээжээс шувууны томуугийн эсрэг бие илрээгүй. Мөн төв суурин газарт ойр байрлах уст цэгийн тандалтыг 2022 оны 04 дүгээр сарын 19-нд Сонгинохайрхан дүүрэгт байрлах цэвэрлэх байгууламжийн ойролцоох 7-8 усан сангуудад хийж гүйцэтгэлээ. Тандалтаар 11 зүйлийн 55 шувуу (Хондон ангир-13, Хөх цэгцгий-4, Улаанхошуут жунгаа-11, Сохор элээ-1, Бор шувуу-2, Хэрээ-2, Начин шонхор-1, Шоорон эвэрт болжмор-1, Алаг шаазгай-2, Адууч чогчиго-1, Хошуу галуу-15) тоолж бүртгэв (тайлан архивын нэгж).

4.4 Төв, аймгийн зарим сумдын нутагт хачгаар дамжих халдварын байгалийн голомтын болон хүн амын дундах тандалт судалгаа

Төв аймгийн Мөнгөнморьт, Эрдэнэ, Батсүмбэр, Борнуур, Жаргалант, Баянчандмань сумын нутагт хачгийн тандалтыг сум бүрд 3 цэг буюу 18 цэгт газрыг хамрууллаа.

Төв аймгийн нутаг дэвсгэрт 6 сумын хүрээнд нийт 82 иргэн хамрагдсан бөгөөд 51 хүний цуснаас сорьц авч ЗӨСҮТ төвийн вируслогийн лабораторид хачигаар дамжих түгээмэл болон анзаарагддаггүй халдваруудын өвөрмөц эсрэг бие иммуноглобулин IgG тодорхойлох шинжилгээ хийхэд 13 иргэнд халдвар илэрснээс анзаарагддаггүй халдвар болох анаплазмозийн халдвар хамгийн их буюу 8 иргэнд илэрсэн нь тандалт судлагаар илрүүлсэн нийт халдварын 61%-ийг эзэлж байна. Хачигт боррелиоз болон анзаарагддаггүй халдвар эрлихиозын халдваржилт илрээгүй.

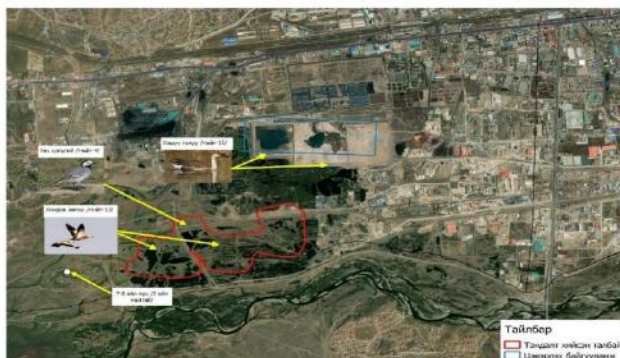
Тандалт судалгаанд хамрагдсан иргэдийн хувьд хачигт халдварын талаарх мэдлэг хангалтгүй, хачигт хазуулсан тохиолдолд зөв авах аргад суралцаагүй, хачигт халдваруудын талаарх мэдээлэл тогтмол авдаггүй байна. Аймгийн төвд шинжилгээний хариуг албан тоотоор эргэн мэдээлж, хачигт халдвар болон амьтнаас дамжин халдварладаг зоонозын шалтгаант өвчлөлүүдээс сэргийлэх зөвлөмж, зурагт хуудас, сурталчилгааны материал тараасан.

Тайгын хачгийн тархалтыг Батсүмбэр сумаас 1 цэгт, Жаргалант сумаас 2 цэгт газар шинээр тэмдэглэн бүртгэлээ. Цуглуулсан *D.nuttalli* зүйлийн бэлчээрийн хачгийн 60.08% эм, 100% өлөн хачиг; *I.persulcatus* зүйлийн хачгийн 57.14% эм, 50% бие гүйцсэн, бүгд цус сороогүй хачиг байв. Хачгийн нягтшил газар бүрт харилцан адилгүй *D.nuttalli* зүйлийн хачиг 0.15-1.96 дарцаг/км, *I.persulcatus* зүйлийн хачиг 0.03-0.31 дарцаг/км байна. *D.nuttalli* зүйлийн 209, *I.persulcatus* зүйлийн 14 нийт 223 хачгийн 54 булингад хачигт халдварын үүсгэгчийн нуклейн хүчил илрүүлэх молекул биологийн шинжилгээ хийж гүйцэтгэхэд нийт хачгийн 93.7% нь хачигт риккетсиозын, 1.34% нь анаплазмоз өвчний халдвартай болохыг тогтоосон. Мөн *D.nuttalli* хачиг 100% хачигт риккетсиоз эерэг гарсан бол *I.persulcatus* хачгийн 21% нь анаплазмоз эерэг тодорхойлогдлоо.Төв аймгийн Мөнгөнморьт, Борнуур, Жаргалант, Эрдэнэ сумдын нутгаас цуглуулсан хачигт риккетсиоз болон анаплазмоз өвчний үүсгэгчийн

өвөрмөц ДНХ илэрч шинжилгээ хийсэн цэгт газруудад дээрх өвчний халдвар хачгийн дунд орчиж байгааг тогтоолоо (тайлан архивын нэгж).

4.9 СХД-ийн цэвэрлэх байгууламжийн ойролцоох усан сангуудад хийсэн шувууны тандалт судалгааны үр дүн:

7-8 усан сангуудад 2 хүний бүрэлдэхүүнтэй шувууны тандалт судалгаа хийж гүйцэтгэлээ цагийн хооронд хийсэн. Тухайн өдөр цаг агаар тогтуун, салхи 2-4м/с, гадаа 11 градус, үүлшилт 50% байв. Тандалтаар 11 зүйлийн 55 шувуу тоолж бүртгэв. Үүнд: Хондон ангир-13, Хөх цэгцгий-4, Улаанхошуут жунгаа-11, Сохор элээ-1, Бор шувуу-2, Хэрээ-2, Начин шонхор-1, Шоорон эвэрт болжмор-1, Алаг шаазгай-2, Адууч чогчиго-1, Хошуу галуу-15

Зураг-2. Хондон ангир

Хүснэгт 12. АРИУТГАЛ ХАЛДВАРГУЙТГЭЛ

2022 оны хагас жилийн тоон мэдээ

Үзүүлэлт		I улирал		II улирал		хагас жил	
		Удаа	Нийт тоо	Удаа	Нийт тоо	Удаа	Нийт тоо
Физикийн аргаар халдваргүйг гэсэн	Петрийн аягатай	20	279	26	3455	0	3734
	Хуруу шилтэй		466		2313		2779
	Бусад		18886		3055		21941
	Хамгаалах өмсгөл		43		63		106
Химийн аргаар халдваргүйг гэсэн	Хамгаалах өмсгөл	0	57	19	37	19	94
	Петрийн аяга		0		66		66
	Хуруу шил		0		229		229
	Тахлын халад		4		17		21
	Бусад		427		35		462
	Бусад /кг/		0		0		0
Нийт халдваргүйг гэсэн материал		20	20162		9270		29432
Даралтат уурын аргаар ариутгасан		удаа	хэмжээ	удаа	хэмжээ	удаа	хэмжээ
Шүүлтийн даавуу /ш/		33	17	38	98	0	115
Эпиндорпийн хуруу шил /ш/			0		0		0
Тампон			490		2298		2788
Хошуу			20960		16311		37271
Маск			73		85		158
Петрийн аяга			0		0		0
Нянгийн гогцоо			0		0		0
Хуруу шил			0		0		0
Бусад			6000		11404		17404
Микробиологийн тэжээлт орчин /л/			111		386.231		280
Нийт			27540		30196		57736
Хуурай халууны аргаар ариутгасан		удаа	хэмжээ	удаа	хэмжээ	удаа	хэмжээ
Петрийн аяга		26	2579	37	4311	63	6890
Хуруу шил			1676		5452		7128
Пипетика			1368		3224		4592
Бусад			327		2735		3062
0.33л-ийн шил		25	438	167	634	192	1072
0.5л-ийн шил			480		1440		1920
0.75л-ийн шил			53		126		179
Грамтай шил			43		515		558

0.15л-ийн шил		0		0		0	
Вакусны шил		0		0		0	
Баллон		0		0		0	
Хөвөгч		0		0		0	
Пенициллин шил /ш/		0		0		0	
Химийн шил сав, шилтэн эдлэл		77		351		428	
Бусад шил сав		198		2543		2741	
Бөглөө	0	564		2363		2927	
Нийт	51	7803		23694		31497	
лабораторийн бэлтгэл ажил							
Бэлтгэл ажил	Төрөл	удаа	хэмжээ	удаа	хэмжээ	удаа	хэмжээ
Цэвэрлэгээ	Байнгын /өдөр тутмын/м ² /	66	22243.4		262401.3		284644.7
	Их цэвэрлэгээ/м ² /	63	10738.2		5018.1		15756.3
	Эцсийн халдваргүйтгэл/м ² /	31	12384.9		2054.7		14439.6
Оффисын цэвэрлэгээ	Өдөр тутмын/м ² / цэвэрлэгээ м ²	155	32788.75		42825.3		75614.05
	Их цэвэрлэгээ/м ² /	49	3803.72		4833.6		8637.32
Шилтэн эдлэл	Петрийн аяга /ш/		2715		4205		6920
	Хуруу шил /ш/		1861		5512		7373
	Пипетка /ш/		1088		2420		3508
	Бусад	24	9349	22	3705	46	13054
	0.33л-ийн шил/ш/		396		504		900
	0.5л-ийн шил /ш/		500		1361		1861
	0.75л-ийн шил/ш/		48		836		884
	Баллон		2		3		5
	Хими шил сав, шилтэн эдлэл /ш/		100		339		439
	0.15л-ийн шил/ш		20		60		80
	Граммийн шил /ш/		0		0		0
	Бусад шилтэн /ш/	0	243	0	1840	0	2083
	Нийт	0	16322		20785		37107
Угаасан зөөлөн эдлэл	Эмч халад/ш/		96		88		184
	Хошуу алчуур		68		70		138
	Гарын алчуур		51		42		93
	Тахлын халад		87		121		208
	Пижам/хос/		226		279		505
	Бусад/ш/	52	114	0	194	0	308
	нийт		642		794		1436
	Петрийн аяга /ш/	0	2266	41	4100	0	6366

Хуурай халууны аргаар хатаасан	Хуруу шил /ш/		1002		4785		5787
	Пипетка /ш/		1218		1595		2813
	Бусад		482		1524		2006
	0.15-ийн шил //		0		0		0
	0.33л-ийн шил/ш/		441		584		1025
	0.5л-ийн шил /ш/		507		1479		1986
	0.75л-ийн шил/ш/		48		114		162
	Хими шил сав, шилэн эдлэл /ш/		79		347		426
	Граммын шил/ш/		13		455		468
	Баллон ш		0		0		0
	Хуруу шил				250		250
	Бусад шилэн /ш/	0	210	41	1678	0	1888
	Нийт	0	6266		16911		23177
Ариутгалд боож бэлтгэсэн	Петрийн аяга /ш/		2161		4856		7017
	Хуруу шил /ш/		1736		5721		7457
	Пипетка /ш/		998		2782	0	3780
	Бусад	18	5387	56	8658		14045
	0.33л-ийн шил/ш/		422		601		1023
	0.15-ийн шил //		0		0		0
	0.5л-ийн шил /ш/		429		1429		1858
	0.75л-ийн шил/ш/		53		108		161
	Хими шил сав, шилэн эдлэл /ш/		77		369		446
	Граммын шил/ш/		43		495		538
	Пенциллин шил /ш/		0		0		0
	Бусад шилэн /ш/	18	1706	56	5536	0	7242
	Нийт	36	13012		30555		43567
Уламжлалт аргаар бэлтгэсэн зөөлөн эдлэл	Хөвөн марлин маск		39		19		58
	Тампон		1465		1685		3150
	Бор уут		180		655		835
	Бөглөө		1579		2496		4075
	Бусад		10671		24905		35576
	Нийт	32	13934	58	29760		43694
Нийт зарцуулсан халдваргүйтгэлийн бодис	Жавелион /таб/		8094.5		5857		13951.5
	Просан /таб/		925		8		933
	Этилийн спирт/мл/		21060		4580		25640
	Гипохлорид кальци/кг/		59.8		0		59.8
	Перекис /мл/		2850		11590		14440
	Клорсепт		608		0		608
	Сурфаниос		0		1165		1165
	Белизна /л/	0	0		3		3

	цэнхэр спирт	500	2500	3000
Хагарсан шилэн эдлэл	Петрийн аяга /ш/	66	100	166
	Хуруу шил/ш/	34	142	176
	Пипетка /ш/	26	36	62
	Химийн шилэн эдлэл, шил сав/ш/	0	0	0
Хэрэглэгдсэн нэрмэл усны хэмжээ /л/		1020	2780	3800

Хүснэгт №13. ҮНДСЭН ТЭЖЭЭЛТ ОРЧИН

1. Үндсэн тэжээлт орчин

Хавсралт -1

Хугацаа	Төрөл	Сери	Хэмжээ (л)
2021.11.26-2022.01.31	0	0	0
2022.02.01-2022.02.28	12	14	149.25
2022.03.01-2022.03.15	4	4	42.5
2022.03.16-2022.04.30	21	50	420.3
2022.05.01-2022.05.31	7	10	70.7
2022.06.01-2022.06.10	2	2	7
Нийт		80	689.75

2. Ялган оношлох тэжээлт орчин

Хавсралт -2

Хугацаа	Төрөл	Сери	Хэмжээ (л)
2021.11.26-2022.01.31	2	2	2.3
2022.02.01-2022.02.28	64	80	92.56
2022.03.01-2022.03.15	4	4	30
2022.03.16-2022.04.30	59	104	54.385
2022.05.01-2022.05.31	86	107	66.354
2022.06.01-2022.06.10	5	5	1.6
Нийт		302	247.199

3. Будаг урвалж, уусмал

Хавсралт -3

Хугацаа	Төрөл	Сери	Хэмжээ (л)
2021.11.26-2022.01.31	2	2	1.01
2022.02.01-2022.02.28	22	27	63.45
2022.03.01-2022.03.15	11	12	28.44
2022.03.16-2022.04.30	70	90	130.27
2022.05.01-2022.05.31	31	44	108.21
2022.06.01-2022.06.10	31	33	20.72
Нийт		208	352.1

4. Будаг шингээсэн цаас

Хавсралт -4

Хугацаа	Төрөл	Сери	Хэмжээ (ш)
2021.11.26-2022.01.31	0	0	0
2022.02.01-2022.02.28	2	2	400
2022.03.01-2022.03.15	0	0	0
2022.03.16-2022.04.30	3	3	4900
2022.05.01-2022.05.31	16	16	2845
2022.06.01-2022.06.10	0	0	0
Нийт		21	8145

5. Фаг

Хавсралт -5

Хугацаа	Төрөл	Сери	Хэмжээ (мл)
---------	-------	------	-------------

2021.11.26-2022.01.31	0	0	0
2022.02.01-2022.02.28	0	0	0
2022.03.01-2022.03.15	0	0	0
2022.03.16-2022.04.30	3	3	595
2022.05.01-2022.05.31	0	0	0
2022.06.01-2022.06.10	0	0	0
Нийт		3	595

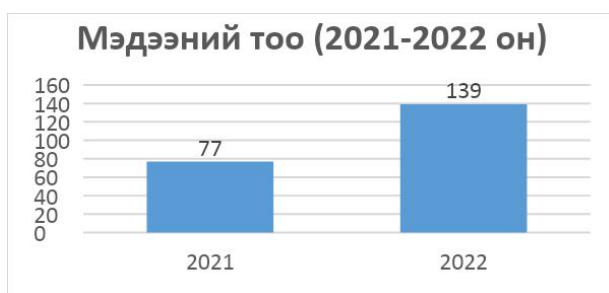
МЭДЭЭЛЛИЙН ТЕХНОЛОГИ

1. Төвийн цахим хуудсанд материал хүлээн авч байршуулах, төвийн цахим хуудсанд засвар үйлчилгээ хийх

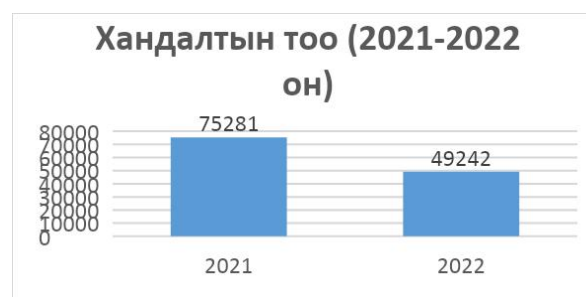
Төвийн цахим хуудсанд 2022 оны эхний хагас жилд нийт 139 мэдээ, мэдээлэл нийтлэгдсэн. Үүнээс: Шувууны мэдээ-8, Сургалт, сурталчилгаа-17, Цаг үеийн-53, Санхүү-5, Зөвлөгөө-21, Таны мэдлэгт-3, Тандалт-17, Сэтгэл ханамж-1, Мал, амьтан-1 мэдээ, мэдээлэл нийтлэгдсэн байна. ЗӨСҮТ-өөс 88, ЗӨСТ-үүдээс 51 мэдээ нийтлэгдсэн. Өмнөх оны эхний хагас жилийн нийт мэдээнээс 87 мэдээгээр өссөн байна. Энэ улиралд цахим хуудсанд 49,242 хандалттай байна. Өмнөх оны эхний хагас жилийн хандалтаас 9666 хандалтаар буурсан байна.

Төвийн цахим хуудсанд дээр шинээр эрх зүйн баримтад санал авах цэс үүсгэв. Төвийн цахим хуудсанд хүний нөөцөөс нийт ажилчдын жагсаалт авч, шинэчлэн байршуулав. Төвийн цахим хуудсанд ЗӨСТ-үүдийн логог шинэчлэн байршуулав. Төвийн цахим хуудсанд УАЗ-ний хөтөлбөр, илтгэлүүдийг нийтлэж, илтгэлүүдийг татаж авахаар байршуулав.

Цахим хуудсанд мэдээ нийтлэх төлөвлөгөө гаргаж, батлуулав. Тус төлөвлөгөөг ЗӨСҮТ-ийн ажилчдын группт нийтэлж, албадын дарга, эмч, мэргэжилтнүүдэд танилцуулав.

Зураг 1. Мэдээний тоо

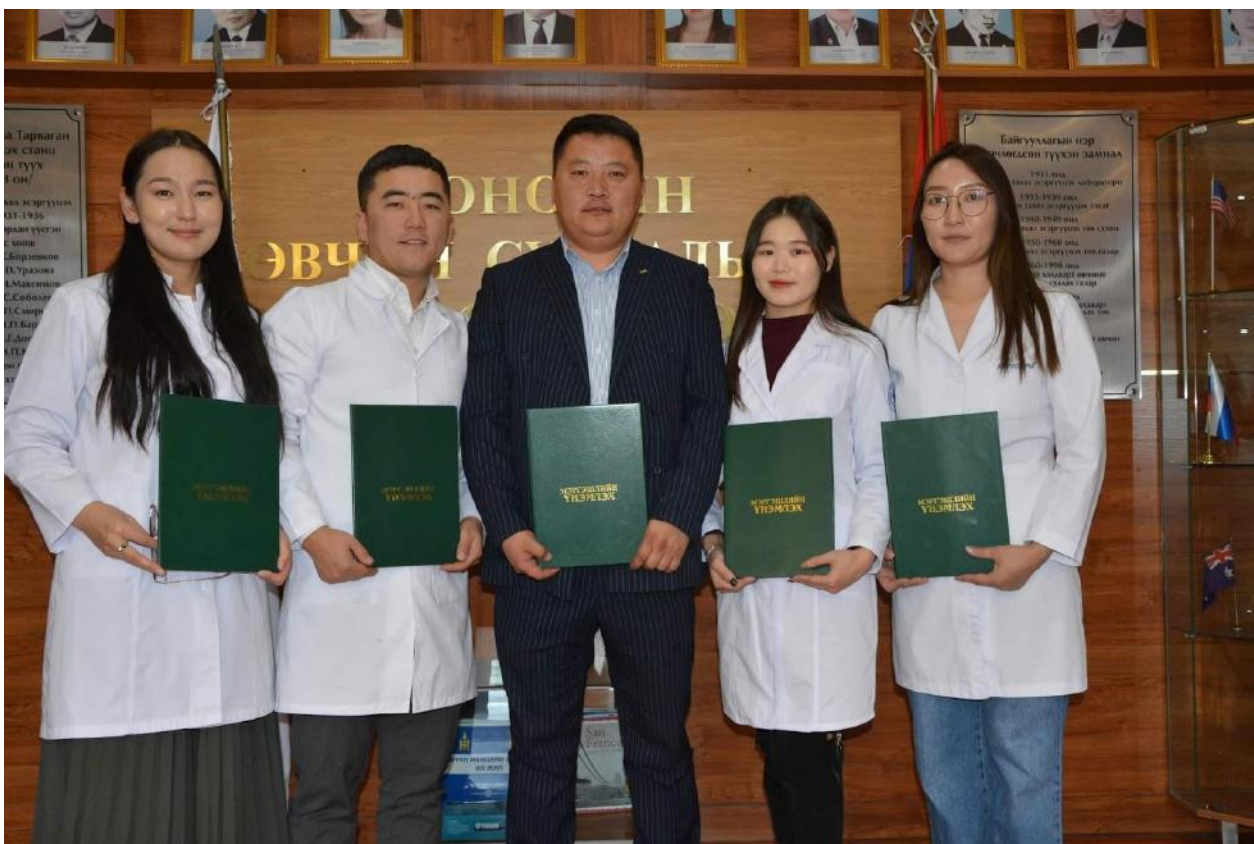
Зураг 2. Хандалтын тоо

ЭРДЭМ ШИНЖИЛГЭЭ СУДАЛГАА

1. МУИС-ийн ШУС-д Биологич /судлаач/-ийн мэргэжлээр магистрын зэрэг “ амжилттай хамгаалав.
2. АШУУИС-ын Биоанагаахын сургууль судлаач Дарьсүрэн магистрын зэрэг амжилттай хамгаалсан байна.
3. Сэлэнгэ аймгийн ЗӨСТ-ийн шимэгч судлаач Г.Отгонсүрэн “Сэлэнгэ аймагт хачигт халдварын дамжуулагч хачгийн тархалт, тоошил”, магистрын зэрэг амжилттай хамгаалсан байна.
4. Сэлэнгэ аймгийн ЗӨСТ-ийн биологч Д.Туул “Боом өвчний тархалтын хандлагын судалгаа ” сэдвээр магистрын зэрэг хамгаалсан байна.

СУРГАЛТ

2021 оны Сургалт зохион байгуулах тухай А/74, А/51 тоот тушаалыг тус тус үндэслэн “Зоонозын өвчин судлал” үндсэн мэргэшлийн сургалтыг зохион байгуулан 6 эмч мэргэжилтнийг ажилттай төгсгөлөө.

Зураг 1. 2021-2022 оны хичээлийн жилийн “Зоонозын өвчин судлал” үндсэн мэргэшлийн сургалтын төгсөгчид

Ажлын байрны тасралтгүй сургалтын хүрээнд нийт 19 сургалт зохион байгуулж давхардсан тоогоор 840 гаруй мэргэжилтнүүдийг хамруулсан байна. Сургалтын сэдвийг жагсаавал:

1. UpToDate-талаарх мэдлэгийг бататгах сургалт
2. БНСУ дахь төгсөлтийн дараах сургалтын тогтолцоо
3. Эрүүл мэндийн мэдээлэл статистик
4. Эрүүл мэндийн даатгалын систем
5. Үйчлүүлэгчийн сэтгэл ханамж
6. Эмнэлгийн менежемент III
7. Орчин үеийн оншилогоо
8. Монгол улс дахь хачигт энцефалитийн тархалт, тархвар судлалын онцлог
9. Омикрон хувилбарын үеийн бэлэн байдал хангах тухай сургалт
10. Зоонозын халдварын үед баримтлах халдвар хамгаалал, биоаюулгүй ажиллагааны дэглэмийн заавар

ОЛОН НИЙТИЙН АЖИЛ

- “Илүүдэл жингүй – Эртэч Монгол” хөтөлбөрийн эрүүл мэндийн үзлэгт хамрагдав.
- УАЗ-ний хөтөлбөр, илтгэл, статистикийн эргэн мэдээллийг хэвлэв.
- “ЗООНОЗЫН ӨВЧИН СУДЛАЛЫН ТӨВҮҮДИЙН УДИРДАХ АЖИЛТНЫГ ЧАДАВХЖУУЛАХ НЬ” сэдэвт зөвлөгөөнд зохион байгууллатад томиллолтоор ажиллаа.
- “Moon dance” бүжгийн сургалтад хамрагдаж байна.
- Байгууллагын хаяг байршлын талаар инфографик хийж, фэйсбүүк хуудсад байршуулав.
  - ЭМЯ-аас "Эрүүл чийрэг хүн", "Эрүүл идэвхитэй хөдөлгөөн" арга хэмжээний хүрээнд 6-р сарыг "Хөдөлгөөний ач холбогдолыг сурталчилах сар" болгон зарласны дагуу "Эрүүл мэндийн төлөө алхангаа ярилцъя" үйл ажиллагааны бэлтгэл ажил ханган албаа төлөөлж Д.Отгонбаяр (албаны дарга), тархвар судлагч эмч нар

Х.Ариунболд, Ш.Сувд-Эрдэнэ, Чулуунчимэг нар Үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэнд VI/12-ны өдөр идэвхитэй оролцсон.

СТАТИСТИК ҮНДСЭН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

2021 оны Зоонозын эрүүл мэндийн үзүүлэлтийг нэгтгэн дүн шинжилгээ хийж, “Эргэн мэдээлэл” №17 бэлтгэн хэвлүүлжээ. 2022 оны хагас жилийн зоонозын өвчний эрүүл мэндийн үзүүлэлтийг нэгтгэн, дүн шинжилгээ хийж ажиллалаа.

2022 оны үндэсний төвийн зоонозын өвчний эрүүл мэндийн үзүүлэлтэнд дүн шинжилгээ хийж, гарч байгаа өөрчлөлтийг удирдлага болон холбогдох мэргэжилтнүүдэд инфографик хэлбэрээр бэлтгэн хүргэсэн.

2022 оны 1, 2, 3, 4, 5, 6, дугаар саруудын Зоонозын халдварт өвчний хүний өвчлөл, нас баралтын мэдээг засаг захиргааны нэгжээр, сараар болон өвчлөл тус бүрээр нь нэгтгэн гаргаж, өссөн дүнгээр ЭМХҮТ-д албан тоотоор хүргүүлж,

Зоонозын өвчин судлалын үндэсний төвийн хүний нөөцийн 2021 оны тоон тайланг гаргаж ЭМХТ-д цахимаар хүргүүлсэн. H.stata программд мэдээг оруулав.

COVID-19 өвчлөлтэй холбоотойгоор ЭМТХ, ЭМЯ-аас COVID-19 программ хангамж шуурхай нэвтрүүлж, үндэсний хэмжээнд хүлээн авсан зоонозын халдварын сэжигтэй дуудлагын тоог өвчний нэршилээр цагийн байдлын мэдээ, өдөр тутмын мэдээг тус тус цахимаар хүргүүлж байна.

2. Зоонозын өвчний эрүүл мэндийн үзүүлэлт

2021оны статистик эмхэтгэл нь нийт 3 бүлэг, 33 хүснэгт, 39 зургаар илэрхийлэгдсэн зоонозын халдварт өвчний статистик мэдээллийг агуулсан.

2022 оны эхний хагас жилийн эргэн мэдээллийг нэгтгэж, статистик мэдээлэл хавтсанд дотоод сүлжээнд байршуулж ажилласан байна.

Статистик мэдээлэлийг цахимжуулан ZIS программ хангамжинд нэвтрүүлсэн.

Нөхцөл байдлын мэдээ

- COVID-19 холбоотой өдөр тутмын зоонозын хүлээн авсан дуудлага, батлагдсан тохиолдлыг өвний ОУ 10 ангиллаар өдөр тутам программд оруулж, ЭМХТ-д мэдээлж ажилласан.
- Коронавируст цар тахлын хяналт сэргийлэлтэд ажиллаж буй хүний нөөцийн мэдээ тухай бүр хүргүүлж ажиллалаа.

Халдваргүйтгэлийн мэдээ

- УОК-ын <https://shtab.gov.mn/login> veritech ERP программд нэвтэрч 2021- 6 сараас эхлэн 2022 оны 3 сарыг дуустал халдваргүйтгэлийн мэдээг өдөр бүр шивж оруулав.
- Аймаг, хотуудын zoonozcovid19@gmail.com хаягаар ирүүлсэн мэдээг хүлээн авч эксел файлаар 2021-05-19 өдрөөс эхлэн 2022 оны 3 сарыг дуустал бүр нэгтгэж tuluult@shtab.gov.mn, tumuruu669@gmail.com хаягаар хүргүүлж байна.

Ерөнхий редактор

Н.Цогбадрах Анагаах ухааны доктор

Хянан тохиолдуулсан

Д. Алтантогтох

Мэдээллийг эмхтгэсэн :

Х.Бурмаа Статистикч НЭМУ магистр

Эргэн мэдээллийг бэлтгэсэн :

Х. Бурмаа ZIC – Мэдээллийн программ, үр дүнгээс

Д.Отгонбаяр Тандалтын үйл ажиллагаа

Д. Отгонсүрэн Лабораторийн үйл ажиллагаа

Г. Зулцэцэг Ариутгал халдваргүйтгэл

Д. Мөнхэрдэнэ Биоүйлдвэрлэл

С.Баяр Эрдэм шинжилгээ

П.Алтангэрэл Сургалт